

UDENRIGSMINISTERIET

EKN, sagsnr.: 2021-17285
Den 6. oktober 2021

Rådsmøde (udenrigsanliggender) den 18. oktober 2021

SAMLENOTAT

1. EU's Østlige Partnerskab	2
2. Golfen.....	4
3. Etiopien	6
4. Nicaragua	8

1. EU's Østlige Partnerskab

KOM-dokument foreligger ikke.

Nyt notat.

1. Resumé

Der forventes en drøftelse af EU's Østlige Partnerskab, herunder forberedelsen til det Østlige Partnerskabstopmøde d. 15. december 2021.

2. Baggrund

Det Østlige Partnerskab blev etableret i 2009 og udgør rammen for EU's samarbejde med de seks østlige partnere (Armenien, Aserbajdsjan, Belarus, Georgien, Moldova og Ukraine). Partnerskabet udgør omdrejningspunktet for en europæisk orienteret reformdagsorden, der skal fremme stabiliteten og velstanden i nabolandene mod øst.

Den 15. december 2021 er der planlagt topmøde i EU's Østlige Partnerskab. Mødet var oprindeligt planlagt til at finde sted i 2020, men blev aflyst pga. pandemien. På topmødet ventes vedtaget nye målsætninger for partnerskabet, idet den hidtidige reformdagsorden '20 delmål til 2020' udløb sidste år. De nye målsætninger ventes at fokusere på at styrke modstandskraften og sikre konkrete fordele for befolkningerne i partnerskabslandene. Konkret lægges der op til fem overordnede politiske målsætninger for partnerskabet, herunder 1) samarbejde om bæredygtige og integrerede økonomier; 2) ansvarlige institutioner, retsstatssamfund og sikkerhed; 3) miljø, klima og grøn omstilling; 4) digital omstilling; samt 5) inklusive og retfærdige samfund. De nye målsætninger understøttes af en EUR 2,3 mia. investeringsplan, der skal bidrage til at stimulere jobskabelse samt socioøkonomisk genopretning oven på COVID-19-krisen. Planen inkluderer en række flagskibsprojekter, der er fastlagt i samarbejde med de enkelte partnerskabslande.

Belarus har i juni 2021 valgt at suspendere sin deltagelse i partnerskabet og vil derfor heller ikke deltage i topmødet. Det har fra EU's side været vigtigt at sanktionerne mod det belarusiske regime ikke står alene, men bakkes op med støtte til det belarusiske civilsamfund og et klart demokratisk perspektiv. EU har derfor i maj 2021 præsenteret en "Økonomisk plan for et Demokratisk Belarus", der omfatter økonomisk støtte og investeringer på mere end 22 mia. DKK til Belarus under forudsætning af, at der finder en demokratisk transition sted. Planen omfatter styrket kort- og langsigtet EU-støtte i en transitionsperiode til strukturelle juridiske og økonomiske reformer samt EU-investeringer i sundhed, infrastruktur, vedvarende energi og digitalisering.

3. Formål og indhold

Der ventes en generel drøftelse af prioriteterne for EU's Østlige Partnerskab efter 2020 og af status for forberedelsen til topmødet med de østlige partnerlande i december.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Sagen forventes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes at være bred opbakning til at fastholde EU's langsigtede engagement i regionen og styrke samarbejdet med de østlige partnerlande med fokus på fastholdelse af reformer og økonomisk genopretning, herunder indsatser til at understøtte landenes håndtering af og genopretning efter COVID-19-krisen.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen bakker stærkt op om EU's Østlige Partnerskab og vil arbejde for, at EU fastholder ambitionsniveauet for partnerskabet og fortsat udvikler dette ud fra en meritbaseret tilgang. De lande, der er længst fremme med reformer (Georgien, Ukraine og Moldova) og har størst ambitioner i EU-tilnærmelsen, bør også gives mulighed for styrket samarbejde. I tråd med de danske prioriteter for det Østlige Partnerskab arbejder regeringen på, at partnerskabet forbliver fokuseret på reformer i partnerlandene, ikke mindst ift. at sikre god regeringsførelse og respekt for retsstatsprincippet, samt at den grønne omstilling indgår i den socioøkonomiske genopretning ovenpå COVID-19-krisen.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg.

Sagen blev senest forelagt (skriftligt) for Folketingets Europaudvalg den 21. april 2020 til orientering.

2. Golfen

KOM dokument foreligger ikke.

Nyt notat.

1. Resumé

Der forventes en drøftelse af, hvordan EU kan bidrage til at styrke regional dialog og stabilitet i Golfen samt styrke samarbejdet med landene i regionen. Udviklingen i Irak og det kommende irakiske parlamentsvalg ventes også at kunne blive berørt.

2. Baggrund

EU's udenrigsrepræsentant Borrell har lagt op til en drøftelse af EU's muligheder for mere aktivt at bidrage til dialog og deeskalering i Golfen. Drøftelsen er et udløb af det mandat, Borrell fik på det ekstraordinære rådsmøde i januar 2020 efter det amerikanske drab på general Soleimani i Irak. Borrell gennemførte primo oktober en rundrejse i Golfen med besøg til Qatar, Forenede Arabiske Emirater og Saudi-Arabien. Hans indtryk fra disse rejser forventes at udgøre udgangspunktet for rådsdrøftelsen.

Drøftelsen følger i kølvandet på en række nyere dynamikker, herunder forbedringer i forholdet mellem Qatar og en række øvrige medlemmer af Golfstaternes Samarbejdsråd (GCC), normaliseringsaftalerne mellem flere af de arabiske lande og Israel samt den seneste irakisk-initierede regionale konference, som blev afholdt i Bagdad den 28. august 2021 med deltagelse af en række stats- og regeringschefer samt udenrigsministre fra regionen og bl.a. den franske præsident Macron.

Golfen er dog fortsat præget af store udfordringer, herunder manglende fremdrift i forhold til atomaftalen med Iran, hvor de EU-facilerede forhandlinger, som blev afbrudt i forbindelse med det iranske valg i juni, endnu ikke er blevet genoptaget. Endelig ses fortsatte spændinger i Den Persiske Golf og Omanbugten, hvor Danmark pt. varetager lederskabet af det diplomatiske spor af den europæiske overvågningsmission (EMASOH) i Hormuzstrædet.

EU har de seneste år øget sit engagement med Golfstaterne, bl.a. i form af øget EU-tilstedeværelse i regionen samt uformelle menneskerettighedsdialoger med landene. Der lægges op til, at EU yderligere styrker dialogen om særligt regional sikkerhed og deeskalering samt styrker samarbejdet om økonomisk og grøn transition i regionen og EU-støtte til den FN-ledede indsats i Yemen. Der forventes desuden under drøftelsen fokus på Irak og det kommende parlamentsvalg den 10. oktober, hvortil EU sender en valgobservatørmission med et væsentligt dansk bidrag.

3. Formål og indhold

Formålet er at drøfte mulighederne for yderligere at styrke EU's engagement i Golfen, samt hvordan EU kan bidrage yderligere til regional stabilitet og deeskalering.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Sagen forventes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes overordnet konsensus om behovet for at bidrage til øget stabilitet og sikkerhed i Golfen. Danmark har sammen med en række ligesindede lande været særligt aktiv i at opfordre til en styrket EU-rolle i både Irak og Golfen.

10. Regeringens generelle holdning

Fra dansk side opfordres fortsat til, at EU tager yderligere initiativ til at fremme dialog og deeskalering blandt regionens aktører. I lyset af det omfattende danske engagement i Irak, herunder lederskabet af NATO's mission i Irak, støtter Danmark et øget EU-engagement, der kan bidrage til landets stabilitet og økonomisk vækst. Endvidere støtter Danmark EU's fortsatte fokus på menneskerettighedssituationen i landene. Endelig er maritim sikkerhed en høj dansk prioritet, hvilket blandt andet ses ved det aktive engagement i det civile spor i EMASoH.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg.

Sagen blev senest forelagt for Folketingets Europaudvalg den 1. november 2019 til orientering.

3. Etiopien

KOM-dokument foreligger ikke.

Nyt notat.

1. Resumé

Der forventes en drøftelse af situationen i Etiopien, herunder konflikstens forværring, den humanitære situation i landet og EU's handlespor.

2. Baggrund

Konflikten i det nordlige Etiopien er i sin ellefte måned, og der ses ingen tegn på en snarlig afslutning. Siden den 28. juni, hvor den føderale regering annoncerede en unilateral våbenhvile, er konflikten eskaleret, retorikken er spidset til, og kampe har spredt sig til naboregionerne Amhara og Afar. Samtidig er sikkerhedssituationen i andre dele af landet forværret. Den etiopiske regering har tilkendegivet, at eritreiske tropper vil blive trukket ud af landet, men en tilbagetrækning er endnu ikke bekræftet.

Den humanitære situation i Tigray er fortsat alarmerende. Adgangen til regionen forhindres og forsinkes af aktive kampe og regeringens bureaukratiske barrierer. FN vurderer, at 5,2 millioner mennesker har behov for humanitær nødhjælp i Tigray, og at ernæringskrisen er den værste i verden siden sultkrisen i Somalia i 2011. Samtidig er over to millioner personer nu internt fordrevne i Tigray, flere hundrede tusinde i Amhara og Afar, mens over 63.000 er flygtet til Sudan. Humanitære og internationale organisationer opererer i et svært politisk miljø, hvor der stilles spørgsmål ved deres neutralitet. Siden konflikstens begyndelse er 23 humanitære nødhjælpsarbejdere blevet dræbt, og Etiopien er nu et af de farligste steder i verden for dem at arbejde i. Enkelte civilsamfundsorganisationer er blevet suspenderet, og den 30. september udviste den etiopiske regering syv FN-medarbejdere, herunder fra FN's humanitære kontor, FN's Børnefond og FN's Højkommissariat for Menneskerettigheder.

Premierminister Abiy har erkendt, at menneskerettighedskrænkelser har fundet sted under konflikten i Tigray, og at de skyldige skal stilles til ansvar. I slutningen af maj påbegyndte den etiopiske Menneskerettighedskommission og FN's Højkommissariat for Menneskerettigheder en fælles undersøgelse af menneskerettighedskrænkelser i Tigray, som forventes offentliggjort den 1. november. Lederen af undersøgelsen er en af de syv FN-medarbejdere, som nu er udvist af landet. Det internationale samfund, anført af EU og USA, har lagt massivt pres på Etiopien for at sikre humanitær adgang, indførelse af en humanitær våbenhvile, dialog mellem konfliktparterne mhp. at finde en fredelig løsning, igangsættelse af undersøgelser af menneskerettighedskrænkelser, tilbagetrækning af eritreiske styrker samt for afholdelsen af nationale dialogprocesser for fred og forsoning. Danmark har som mange andre, herunder EU, også kraftigt fordømt den nylige udvisning af syv FN-medarbejdere.

Størstedelen af Etiopien gik til valg den 21. juni, mens en mindre del af landet afholdt valg den 30. september. I ca. 85 valgkredse samt i Tigray er valget udskudt på ubestemt tid grundet sikkerhedssituationen. Valgdagen den 21. juni gav stort flertal til premierminister Abiys parti, som dannede regering den 6. oktober.

3. Formål og indhold

Rådsmødet vil være en anledning for udenrigsministrene til at drøfte den seneste udvikling i Etiopien og EU's mulige handlespor.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres i sagen.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Sagen forventes ikke at have statsfinansielle konsekvenser for EU's budget, lovgivningsmæssige konsekvenser, erhvervsøkonomiske konsekvenser eller konsekvenser for miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der kan forventes konsensus omkring behovet for et markant pres på konfliktens parter og en kritisk dialog med den etiopiske regering. Der kan potentielt være skillelinjer i betoningen af, hvilke instrumenter EU bør tage i brug.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen støtter en fælles EU-linje og et skærpet internationalt pres på Etiopien.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg.

Sagen blev senest forelagt (skriftligt) for Folketingets Europaudvalg den 6. juli 2020 til orientering.

4. Nicaragua

KOM-dokument foreligger ikke.

Nyt notat.

1. Resumé

På rådsmødet forventes drøftelse af situationen i Nicaragua, herunder det forestående præsidentvalg samt demokrati- og menneskerettighedssituationen.

2. Baggrund

Der er planlagt præsidentvalg i Nicaragua den 7. november 2021. Op til valget har Præsident Daniel Ortega iværksat en kampagne med vilkårlig tilbageholdelse og intimidering af regeringskritikere, herunder menneskerettighedsforkæmpere, journalister og medlemmer af oppositionen. Samtidig har regeringen brugt sit flertal i Nationalforsamlingen til at vedtage vidtrækkende restriktioner for politiske rettigheder og en valgreform, der gør det lettere at stække politiske modstandere. EU samt USA og FN har gennem længere tid kritiseret udviklingen.

Siden Daniel Ortega blev præsident i 2007, har han løbende befæstet sin position ved at besætte offentlige institutioner med tilhængere og begrænse oppositionens valgdeltagelse. I 2018 blev folkelige protester mod styret slået voldeligt ned af sikkerhedsstyrker og mere end 300 personer døde. Ifølge FN's Højkommissær for Menneskerettigheder er mere end 108.000 nicaraguaner blevet tvunget til at forlade landet siden 2018 blandt andet som følge af den politiske og sociale krise i landet, der er blevet forstærket af COVID-19-pandemien.

Op til præsidentvalget er der indført en række repressive love, der anvendes til at forhindre kritiske ytringer, lovlige tilfældige arrestationer og holde kritikere i fængsel for at forhindre politisk deltagelse. Det har blandt andet resulteret i tilbageholdelse og anholdelse af potentielle præsidentkandidater og oppositionsledere. Desuden er mange internationale NGO'er blevet tvunget til at forlade landet, herunder danske Oxfam IBIS, som har arbejdet i Nicaragua i 40 år.

FN's Højkommissær for Menneskerettigheder har i september udtrykt bekymring for menneskerettighedssituationen i Nicaragua ikke mindst i relation til præsidentvalget.

Som følge af de nicaraguanske myndigheders handlinger over for oppositionspartier, har EU i august indført nye sanktioner over for otte personer relateret til styret, herunder bl.a. Ortegas hustru, som også er vicepræsident. Der er nu i alt 14 personer på sanktionslisten, som blev introduceret i 2019.

3. Formål og indhold

Rådsmødet vil være en anledning for udenrigsministrene til at drøfte den seneste udvikling i Nicaragua, herunder EU's handlemuligheder op til og efter præsidentvalget til november.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Sagen forventes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, erhvervslivet, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes at være konsensus omkring en kritisk EU-linje over for menneskerettighedssituationen og den politiske udvikling i landet.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen støtter op om den hidtidige europæiske linje ift. situationen i Nicaragua. Regeringen vil sammen med resten af EU fastholde presset på den nicaraguanske regering og presse på for, at dialog og genindførelse af demokrati er eneste løsning på den politiske, økonomiske og sociale krise i Nicaragua. EU skal være klar til at anvende alle instrumenter, herunder sanktioner, og samarbejde med det internationale samfund for at fremme demokrati og menneskerettigheder i Nicaragua.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.